

Dünya ölkələrində dinlər və millətlərarası münasibətlərin pisləşməsi Azərbaycana heç bir təsir göstərə bilmir...

Məhəmmədli Qəribli

Qədim İpək Yolunun üzərində yerləşən, Şərqlə Qərb arasında körpü rolunu oynayan Azərbaycan tarixən müxtəlif mədəniyyətlərin, sivilizasiyaların, dinlərin qovuşduğu məkan olub və burada ölkəmizin coğrafi mövqeyi, əhalisinin polietnikliyi kimi amillər böyük rol oynayıb.

Tarixin ayrı-ayrı dövrlərində bu torpaqlarda Büt-pərəstlik, Zərdüştiliklə bərabər, Yəhudilik, Xristianlıq və İslam kimi səmavi dinlərin nümayəndələri bir-birinə təsir göstərmədən birgə yaşayıblar. Eyni zamanda, Azərbaycan ərazisi bütün dövrlərdə dini ayrışdırıcılıqdan əziyyət çəkən insanlar üçün sığınacaq rolunu oynayıb, ölkəmiz fərqli dinlərin və millətlərin mənsubları ilə yanaşı, İslam məzhəblərinin daşıyıcıları üçün pənah yerinə çevrilib. Buna baxmayaraq, etnik və dini icmalar arasında daim möhkəm dözümlülük və dostluq əlaqələri mövcud olub, milli, irqi və dini zəmində heç bir ayrışdırıcılıq baş verməyib, hətta bu müxtəliflik xalqımızın tolerantlıq xüsusiyyətinin formalaşmasında mühüm töhfə olub.

Dinlərin əsl mahiyyəti təhrif olunub və din müxtəlif siyasi oyunların alətinə çevrilib

Əlbəttə, qloballaşma ilə bağlı çağırışların vüsət aldığı dövrümüzdə ata-babalarımızdan miras qalmış bu adət-ənənənin qorunub saxlanması bizdən xüsusi mənəvi məsuliyyət tələb edir. Nəzərə alsaq ki, din insanların şüuruna və cəmiyyətə təsir göstərmək baxımından olduqca güclü vasitədir, onun bu gücündən sui-istifadə edən məkrli qüvvələr tarix boyu öz maraqlarını, siyasi-iqtisadi hegemonluqlarını təmin etmək üçün dindən daha geniş şəkildə yararlanmağa çalışıb və bu proses müasir dövrdə də davam etməkdədir. Nəticə isə ortadadır: insanları vəhdətə, qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşamağa çağıran dinlərin əsl mahiyyəti təhrif olunub və din müxtəlif siyasi oyunların alətinə çevrilib. Söz yox ki, dünyanın bir sıra ölkələrində “sınaq”dan çıxarılmış bu “siyasət”in ölkəmizə qarşı da həyata keçirilməsinə cəhd göstərilib.

Ölkəmizdəki hazırkı milli və dini mühit dünyada örnək kimi göstəriləcək səviyyədədir

Ölkəmizin coğrafi mövqeyi, təbii sərvətlərlə zənginliyi bəzi xarici dairələrin diqqətindən kənar qalmayıb, onlar öz maraqlarını təmin etmək üçün iqtisadi-siyasi təzyiqlərlə yanaşı, din sahəsindəki boşluqlardan da yararlanmağa çalışıblar. Müstəqilliyimizin bərpa edildiyi ilk dövrlərdə müharibə və siyasi xaos nəticəsində yaranmış ağır sosial vəziyyətdən istifadə edən həmin qüvvələr xeyriyyə təşkilatı adı altında ölkəmizə ayaq açaraq, əhalinin böyük qisminin dini məlumatlılığından, İslama dair biliklərinin yetərsizliyindən istifadə etməklə öz təlimlərini həqiqi dini dəyər maskası altında yaymağa, az da olsa, müvəffəq olublar. Həmin dövrdə ölkədə dini tədris müəssisələrinin və savadlı ilahiyyatçıların azlığı, sağlam dini ədəbiyyatın olmaması insanlarımızı yad dini-ideoloji fikirlərin aşılmasına gətirib çıxarıb. Vəziyyətin həssaslığı qətiyyətli, balanslaşdırılmış və sağlam din siyasətinin həyata keçirilməsini tələb edirdi. Bu istiqamətdə Azərbaycan dövləti bir sıra təxirəsalınmaz tədbirlər həyata keçirdi. Buna görədir ki, ölkəmizdəki hazırkı milli və dini mühit dünyada örnək kimi göstəriləcək səviyyədədir.

Dini və milli dözümlülük xalqımızın əsrlər boyu formalaşan, bir çoxlarına örnək olan xarakterik xüsusiyyətidir

Azərbaycanın tolerantlıq örnəyi olmasının nümunələrindən biri də Prezident İlham Əliyevin, müsəlmanlarla yanaşı, yəhudi və xristian icmalarına hər il qeyd etdikləri dini bayramlarda təbrik ünvanlamasıdır. Həmin təbriklərdən birində bildirilir: “Bu gün dünyanın tolerantlıq örnəyinə çevrilən Azərbaycanda ayrı-ayrı din və təriqətlər arasında qarşılıqlı hörmət və etimad mühitinin, multikultural dəyərlərin qorunması və inkişaf etdirilməsi dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Xüsusilə vurğulamaq istərdim ki, vaxtilə sovet rejimi tərəfindən etiqad və vicdan azadlığının qadağan edildiyi ölkəmizdə indi bütün xalqların və dinlərin nümayəndələrinin rahat şəkildə və mehriban ailə kimi yaşaması müstəqil Azərbaycanın ən böyük sərvətlərindən biridir”

Sadalanan faktlar bir daha göstərir ki, dünyada dini və milli ayrışdırıcılığın gücləndiyi və həmin zəmində qarşıdurmaların artdığı bir dövrdə tolerantlıq Azərbaycanda dövlət siyasətinin tərkib hissəsidir. Fəxrlə deyə bilərik ki, bu gün bütün dünyada demokratik dəyərlərdən biri kimi təbliğ olunan dini və milli dözümlülük xalqımızın əsrlər boyu formalaşan, bir çoxlarına örnək olan xarakterik xüsusiyyətidir və bu, inkaredilməz həqiqətdir. Bu gün Azərbaycanda kilsə və sinaqoqlarla yanaşı, bir çox xristian, yəhudi dini tədris müəssisələrinin sərbəst şəkildə fəaliyyət göstərməsi və onlara dövlət tərəfindən lazımı dəstək verilməsi də buna əyani sübutdur.

“Mən Azərbaycana səfər edərkən həmişə dinlərarası münasibətlərin yüksək səviyyəsinə diqqət yetirirəm”

Hazırda Yaxın və Orta Şərqdə baş verən müharibələr, qanlı toqquşmalar təkcə bu bölgədəki ölkələri deyil, həm də ümumbəşəri mədəniyyətləri, azad dəyərləri məhv edir. Eyni zamanda, Avropada miqrantlara münasibətin pisləşməsi, “multikulturalizm iflasa uğrayıb” kimi bəyanatların səsləndirilməsi, ayrışdırılış yolu verilməsi, milli-dini dəyərlərdən siyasi, iqtisadi vasitə kimi istifadə edilməsi bizi gələcəyimizlə bağlı daha dərinə düşünməyə və tarixin qarşımıza qoyduğu bu kimi “nümunələr”dən nəticə çıxarmağa sövq edir.

Dünyanın az qala bütün nöqtələrini öz ağışına almış bu kimi arzuolunmaz proseslərin fonunda ölkəmizdə Azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli-mənəvi, dini dəyərlərin, tolerantlıq siyasətimizin təbliği və daha da möhkəmləndirilməsi, bu mühitin qorunub saxlanması Prezident İlham Əliyevin daim diqqət mərkəzindədir. Xalqımız bunu gündəlik həyatının hər anında hiss etməkdədir.

Moskvanın və bütün Rusiyanın Patriarxi II Kirill Azərbaycanda səfərdə olarkən bildirib ki, zəngin və qədim tarixi olan, mürəkkəb sivilizasiya qovuşğunda yerləşən ölkəniz həm ətraf xalqların müdrikliyini, həm də, əlbəttə ki, özünün sadə olmayan, amma şübhəsiz, xalqı gözəl mədəniyyət və mənəviyyətlə zənginləşdirən tarixi təcrübəsini əxz edib: “Mən Azərbaycana səfər edərkən həmişə dinlərarası münasibətlərin yüksək səviyyəsinə diqqət yetirirəm. Həm də bu münasibətlər yalnız hansısa rəsmi səviyyədə göstərici deyil. Bütün bunlar sadə insanların həyatına birbaşa aiddir. Azərbaycandakı pravoslavlar da müsəlman əksəriyyəti kimi bütün imkanlardan istifadə edirlər. O cümlədən, Azərbaycanda millətlərarası, dinlərarası sülhün möhkəmlənməsində Prezident İlham Əliyevin rolunu çox müsbət dəyərləndirirəm”.

Xarici havadarların diqtəsi ilə hərəkət edən radikal qruplar cəmiyyətimizə təsir göstərmək imkanına malik deyil

Dünyanın dini və milli radikalizmdən əziyyət çəkən dövlətlərinə öləri nəzər saldıqda aydın şəkildə görünür ki, həmin ölkələrdə bu problemi yaradan amillər sırasında ümumi savadsızlıq, yoxsulluq, işsizlik, eləcə də dini biliklərin elmi əsaslarla deyil, xurafat və mövhumat səviyyəsində təlqini kimi məsələlər dayanır. Azərbaycanda isə ölkə rəhbərliyinin həyata keçirdiyi uğurlu sosial-iqtisadi siyasət nəticəsində dayanıqlı inkişaf təmin edilir. Ölkəmizdə yoxsulluğun göstəricisi aşağıdır, ümumi savadlılıq səviyyəsi isə 100 faizə yaxındır. Azərbaycanda dini təhsil inkişaf dövrünü yaşasa da, səviyyə baxımından bir sıra ölkələrlə müqayisədə xeyli irəlidedir. Bu sahənin daha da inkişafına dövlət tərəfindən xüsusi diqqət göstərilir.

Xarici zərərli təsirlərin əsas səbəbi isə Azərbaycanın bütün sahələrdə inkişafını, müstəqil siyasət yürütdüyünü gözü götürməyən müəyyən xarici dairələrin bütün vasitələrdən, həm maddi, həm ideoloji, o cümlədən dindən və millətlərarası münasibətdən ölkəmizə qarşı öz məkrli məqsədləri üçün istifadə etmələridir. Bu təsirlər həmişə müşahidə olunub, bu gün də var, gələcəkdə də olacağı istisna edilmir. Ümumiyyətlə, xarici havadarların diqtəsi ilə hərəkət edən radikal qruplar cəmiyyətimizə təsir göstərmək imkanına malik deyillər. Çünki onların ölkədə ciddi sosial dayaqları yoxdur. Ən başlıcası isə, Azərbaycanda xalq-iqtidar birliyi möhkəm dayaqlara malikdir. Bu gün həmin qüvvələrin təsir imkanları dövlətin müvafiq strukturlarının həyata keçirdiyi tədbirlər nəticəsində çox zəifləyib, fəaliyyətləri ciddi nəzarət altındadır. Amma bu istiqamətdə profilaktik tədbirlər daim davam etdirilməli, təkcə dövlətin aidiyyəti qurumlarının deyil, vətəndaş cəmiyyətinin, ümumiyyətlə, hər bir fərdin bu məsələyə münasibətdə sayıqlıq və həmrəylik nümayiş etdirməsi vacibdir.

Üç müxtəlif dinin dinc yanaşı yaşadığı nadir ölkə...

Azərbaycan tolerantlığı Avropanın da diqqətini cəlb edib. Artıq avropalılar Azərbaycanda olan bu unikal modelin təcrübəsini öyrənirlər. İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərində "Müsəlman ölkəsində müxtəlif dinlərin yanaşı mövcudluğu: Azərbaycan təcrübəsi" adlı beynəlxalq konfransın keçirilməsi ölkəmizdə bu sahədəki mövcud vəziyyətin reallığını əks etdirir. Konfransda Azərbaycanın müxtəlif dinlərin birgə mövcudluğu sahəsində böyük təcrübəyə malik olması, həmçinin bu təcrübənin öyrənilməsinin vacibliyi xüsusi vurğulanıb. Təkcə Avropa deyil, Qərbin dini liderləri də Azərbaycanın dini tolerantlıq baxımından örnək götürüləcək bir ölkə olduğunu etiraf edir. 2002-ci ildə Bakıya səfər edən dünya katoliklərinin mərhum lideri, Roma papası II İohan Pavel Azərbaycanı "üç müxtəlif dinin dinc yanaşı yaşadığı nadir ölkə" adlandırıb. "Azərbaycanda dini dözümlülük baxımından sabit cəmiyyət mövcuddur. Qoy üç böyük din tərəfindən izhar edilmiş bu məhəbbət şahidliyinə görə Allaha həmd olsun", - deyərək Roma papası bildirib. Onu da deyərək ki, Azərbaycan əhalisinin cəmi 0,5 faizini katoliklər təşkil edir. Dünya katoliklərinin dini liderinin məhz belə bir ölkəyə səfər etməsi Azərbaycanda məskunlaşan azsaylı xalqların dininə xoş münasibətin dönməzliyindən xəbər verir. Xatırladaq ki, Azərbaycan yeganə İslam ölkəsidir ki, bu ölkənin mədəni irsi Vatikanla nümayiş etdirilib.

